

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Loppuraportti

Sisällysluettelo

1. Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö	
1.1. Kestävillä elämäntavoilla ilmastotavoitteisiin	4
1.2. Kiihdyttämön vaiheet ja aikataulu	6
1.3. 1,5 asteen palapeli	10
2. Osallistujien hiili- ja materiaalijalanjäljet	
2.1. Jalanjälkilaskenta	12
2.2. Kotitalouksien jalanjäljet	13
3. Kestävien elämäntapojen tiekartta	17
4. Kestävien elämäntapojen kokeilu	
4.1. Kotitalouksien vähähiiliset kokeilut	19
4.2. Kokeilujakson tulokset	20
5. Toiveet julkiselle ja yksityiselle sektorille	22
6. Kotitalouksien kokemukset ja ideat	24
7. Yhteenveto	26
8. Liitteet	27

1. Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

1.1. Kestävillä elämäntavoilla ilmastotavoitteisiin

Vuonna 2015 solmittu Pariisin ilmastopimus nosti esille tarpeen ja tahdon rajoittaa maapallon lämpeneminen selvästi alle kahteen, mieluiten 1,5 asteeseen. Mikäli päästöt säilyvät ennallaan, vuoden 2019 päästötasolla 1,5 asteen tavoitteen mahdollisuus menee umpeen vuonna 2027. Toisin sanoen meillä on 1,5 asteen tavoitetta varten jäljellä enää 6 vuoden hiilibudjetti. Maailma tarvitsee nopeita toimia päästöjen vähentämiseksi.

D-mat oy:n, japanilaisen IGES:n ja Aalto-yliopiston toteuttama 1,5 asteen elämäntavat -raportti osoittaa, että nykyiselläan keskivertosuomalaisen elämäntapa on lähes viisinkertainen Pariisin ilmastopimuksen asettamiin tavoitteisiin verrattuna. Jotta tavoitteisiin päästään, nykyinen 10,4 tonnin CO₂e/hlö/v elämäntapojen hiilijalanjälki tulisi pudottaa 2,5 tonniin vuoteen 2030 mennessä, ja 0,7 tonniin vuoteen 2050 mennessä. Raportin perusteella kotitaloudet voivat vaikuttaa elämäntapojen hiilijalanjälkeen omilla kulutusvalinnoillaan merkittävästi, vähähiilisiä vaihtoehtoja on runsaasti, ja toimia on mahdollista toteuttaa ripeästi.

Nykyisen elämäntapojen hiilijalanjäljen ja tavoitteiden välistäkuilua pyritään kirmämään umpeen Kansainvälisessä Kestävien elämäntapojen kiihdyttämössä (Sustainable Lifestyle Accelerator, SLA), jossa kotitalouksia opastetaan kokeilemaan 1,5 asteen elämäntapojen -raportin suosittelamia vähähiilisiä elämäntapoja. Hankkeen päämääränä on havainnollistaa, miten kotitaloudet voivat omilla toimillaan saavuttaa kestävän elämäntavan, ja antaa kotitalouksille mahdollisuus kokeilla tekoja olosuhteissa, joissa tekojen vaikutus voidaan mitata.

SLA-projektiin osallistuu kotitalouksia seitsemästä maasta: Suomesta, Tanskasta, Saksasta, Sveitsistä, Espanjasta, Meksikosta ja Intiasta. SLA-hanke käynnistyi vuonna 2018 ja sen tavoitteena on vuosi vuodelta aktivoida suurempi määrä kotitalouksia kussakin maassa kokeilemaan kestäviä elämäntapoja. Suomessa hanketta koordinoi D-mat oy, joka on toteuttanut jo kymmeniä kiihdyttämötyöpajoja ja kokeiluja yhteistyössä kuntien kanssa sekä erilaisissa tapahtumissa.

Projektin ensimmäisenä vuonna kiihdyttämössä oli mukana 5-10 kotitaloutta kustakin maasta. Suomessa hankkeeseen osallistui 8 porvoolaista kotitaloutta, jotka onnistuivat kokeilujen avulla pienentämään elämäntapansa hiilijalanjälkeä yli 20 prosenttia. Toisena vuonna Kestävien elämäntapojen kiihdyttämöön osallistui kotitalouksia 14 paikkakunnalta: Porvoosta,

Lappeenrannasta, Kuopiosta, Valkeakoskelta, Kauniaisista, Joensuusta, Helsingistä, Vantaalta, Lahdesta, Orimattilasta, Padasjoelta, Hartolasta, Hollolasta ja Heinolasta. Projektin viimeisenä vuotena 2020-21 kiihdyttämö järjestetään esimerkiksi Mynämällä (Mynämäen kunta yhdessä Koneen säätiön Saaren kartanon residenssin kanssa), Porvoossa, Kauniaisissa ja lissä.

Kotitalouksien hiili- ja materiaalijalanjäljistä sekä kokeiluista on kerätty hankkeen aikana tietoa tutkimukseen ja kuntien hyödynnettäväksi. Kiihdyttämö tarjoaa kunnille tietoa esimerkiksi asukkaiden kestäviin elämäntapoihin liittyvistä arkikokemuksista, joita voidaan hyödyntää kuntien oman ilmastotyön kehittämiseen. Tutkijoille hanke tarjoaa tietoa siirtymisestä kestävämpiin elämäntapoihin ja elämäntapojen muutosten vaikutuksesta hiilijalanjälkeen. Kiihdyttämön tuloksia käytetään esimerkiksi SLA-konsortion tutkimustyössä, työkalujen kuten 1,5 asteen palapelin ja Suslan kehityksessä sekä ORSI-tutkimushankkeessa, jonka puitteissa kiihdyttämöiden tuloksia tutkitaan esimerkiksi Aalto-yliopistossa ja Tampereen yliopistossa. Lisäksi Mynämäen kiihdyttämön osallistajat saivat kutsun Tampereen yliopiston maisteriopiskelija Alisa Vääntisen pro gradu -tutkielman haastattelututkimukseen. Tutkielma käsittelee hyvinvointia ja kestäviä elämäntapoja.

SLA-projektia koordinoivat saksalainen Wuppertal-instituutti ja Suomessa D-mat oy. Hanke on tanskalaisen KR-säätiön tukema. Kotitalouksien kanssa toteutetuissa kiihdyttämöissä hyödynnetään 1,5 asteen -raportin tuloksiin perustuvia 1,5 asteen palapeliä ja Susla-jalanjälkityökalua (ks. pelin esittely kappaleessa 1,3). Susla on kehitetty SLA-hankkeen yhteisenä ponnistuksen, ja 1,5 asteen palapelin konsepti yhteistyössä Sitran kanssa. Pelin kehityksestä ja tuotannosta vastaa D-mat oy.

Lähteet ja linkit

Sustainable Lifestyles Accelerator (SLA): suslife.info

Susla-nettisovellus: susla.app

1,5 asteen palapeli: d-mat.fi/mita-teemme

1,5 asteen elämäntavat -raportti: sitra.fi/julkaisut/1o5-asteen-elamantavat

1.5-Degree Lifestyles: iges.or.jp/en/pub/15-degrees-lifestyles-2019/en

1.2. Kiihdyttämön vaiheet ja aikataulu

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämön tavoitteena on edistää kotitalouksien siirtymistä kestäviin elämäntapoihin. Siirtymää vauhditetaan tiedon, kokeilun ja mittaamisen avulla. Kotitaloudet saavat kiihdyttämössä tukea kunnilta, asiantuntijoilta ja yrityksiltä, jonka lisäksi kiihdyttämöläisillä on mahdollisuus ryhmän tarjoamaan tukeen ja inspiraatioon.

Kiihdyttämö-kokeilu jakautuu neljään eri vaiheeseen (taulukko 1). Ensimmäiseksi kotitaloudet vastaavat D-mat oy:n toteuttamaan hiili- ja materiaalijalanjälkitestiin, jonka tulokset lähetetään kotitalouksille ennen tiekarttatyöpajaa. Jalanjälkimittaus auttaa kotitalouksia hahmottamaan, millä elämän osa-alueilla juuri heidän kotitaloutensa tuottaa eniten päästöjä ja missä taas toisaalta kotitalouden jalanjälki on jo valmiiksi pieni. Testin tulos orientoi kotitaloudet vähähiilisten tekojen valintaan (kuvat 1 ja 2).

Seuraavaksi kotitaloudet osallistuvat tiekarttatyöpajaan, jossa osallistujat perehtyvät kestävien elämäntapojen ja ilmastonmuutoksen tematiikkaan Michael Lettenmeierin esityksen avulla, suunnittelevat kotitalouskohtaisen kestävien elämäntapojen tiekartan 1,5 asteen palapeli -työpajassa (kuva 3, ks. myös kappale 1.3.), ja tutustuvat kestäviä elämäntapoja tukevien yritysten toimintaan. Mynämäellä tiekarttatyöpajassa olivat mukana paikan

Taulukko 1. Kiihdyttämön aikataulu ja osallistujamäärät kiihdyttämön eri vaiheissa.

Kiihdyttämön vaihe	Aikataulu	Osallistujamäärä (kotitaloutta)
Ilmoittautuminen	14.8.–3.9.2020	20
Jalanjälkien mittaaminen nettilomakkeella	10.9.–17.9.2020	18
Tiekarttatyöpaja	26.9.2020	14
Kokeilujakso	5.10.–1.11.2020	11
Tulevaisuustyöpaja	19.11.2020	6

päällä tuotteita, palveluita ja toimintaansa esittelemässä Kalliokaivo oy, Fit & Food, Leader Ravakka, Ekopuoti Pihla oy sekä MKT-VS, ja esitteillä Mynämäen-Nousiaisten Osuuspankki, Kotipellon puutarha Oy sekä Valonia asiantuntijaorganisaatio (kuva 4). Tilaisuuden avasivat Koneen Säätiön Saaren kartanon ekologisen residenssitoiminnan koordinaattori Jaana Eskola ja Mynämäen kunnan tekninen johtaja Vesa-Matti Eura, joka esitteli Mynämäen ilmastotoimia (kuva 5).

Työpajassa tehtyjen kestävien elämäntapojen tiekarttojen perusteella kukin kotitalous saa tarkemman laskennan, joka osoittaa, kuinka paljon suunnitelman perusteella kotitalouksien hiilijalanjäljet vähenevät vuoteen 2030 mennessä (kuva 6). Seuraavaksi kotitaloudet siirtyvät kuukauden mittaiselle kokeilujaksolle, jonka aikana he kokeilevat käytännössä tiekarttatyöpajassa valitsemiaan tekoja. Useimmiten kotitaloudet valitsevat tiekarttatyöpajassa kokeiluun noin 5-10 tekoa, mutta määrä ja valitut teot muokkautuvat kokeilujakson myötä. Kokeilujaksolla on mahdollista hyödyntää hankkeen yhteistyöyritysten esittelemiä tai tarjoamia tuotteita ja palveluita.

Kokeilujen aikana kotitaloudet voivat osallistua keskusteluun ja jakaa kokemuksia kiihdyttämön facebook-ryhmässä tai omilla kanavillaan. Lisäksi D-mat jakaa vinkkejä ja muistuttaa kokeilun eri vaiheista viikottaisten kiihdyttämökirjeiden muodossa. Mynämäellä kirjeiden lähetyksessä keskeytyi puolivälissä kokeilujaksoa D-matin henkilöstöön liittyvien yllättävien käännteiden johdosta. Kokeilujakson päätyttyä osallistujat raportoivat kokeilemansa teot nettilomakkeen avulla (kuva nettilomakkeesta), minkä tuloksena kotitaloudet saavat tietää, kuinka paljon heidän hiilijalanjälki pienenee, jos he toteuttavat kokeilujaksolla kokeilemiaan tekoja vuoden ajan ja millaisiin vähennyksiin he pääsivät yhdessä kiihdyttämön osallistujien kanssa (kuvat 7 ja 8).

Kuvat 1 ja 2. Esimerkki hiili- ja materiaalitestin tuloksista. Esimerkin kotitalous edustaa valmiiksi keskimääräistä kestävämmän elävää kotitaloutta, joka on tyypillistä kiihdyttämön kaltaisissa hankkeissa.

Kuva 3. Mynämäen kiihdyttämön osallistuja on merkinnyt hiilijalanjälkensä pelilaudalle ja tutkii, millä teoilla voisi hän voisi saavuttaa 2,5 tonnin elämäntavan. Kuva: Koneen säätiön Saaren kartano.

Kokeilujakson jälkeen järjestetään tulevaisuustyöpaja, joka koronatilanteen vuoksi pidettiin Mynämäellä etänä. Tulevaisuustyöpajassa keskustellaan kokeilujakson onnistumisesta, haasteista sekä siitä, kuinka motivoitua elämään kestävästi myös jatkossa. Lisäksi työpajassa mietitään tiekarttatyöpajan tapaan toiveita julkiselle ja yksityiselle sektorille (ks. kappale 1.3.). Mynämäellä tulevaisuustyöpajan keskusteluihin osallistuivat kotitalouksien lisäksi Jaana Eskola, sekä Mynämäen kunnalta Vesa-Matti Eura ja yritysasiainmies Matti Helenius.

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämön jalanjälkimittaukset, työpajat ja kokeilujakson toteuttaa D-mat oy. Työpajojen sisällössä, kokeilujakson toteutuksessa ja hankkeen aikaisessa viestinnässä tehtiin Mynämäen kiihdyttämössä yhteistyötä Koneen säätiön Saaren kartanon residenssin kanssa. Yritysyhteistyökumppanuuksista vastasi Mynämäen kunta.

Linkit:

Saaren kartanon residenssi ja Mynämäen kunta hakevat kotitalouksia mukaan kokeilemaan kestävää arkea (Koneen säätiö): koneensaatio.fi/kestavien-elamantapojen-kiihdyttamo-mynamaella-syksylla-2020

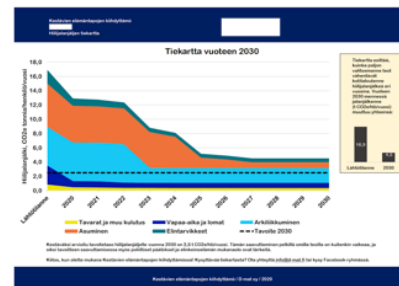
Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö Mynämäki (osallistujien suljettu ryhmä): facebook.com/groups/mynamaenkiihdyttamo

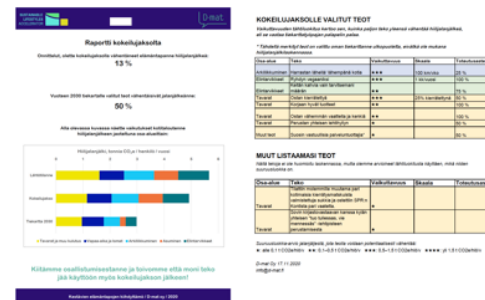
Kuva 4 (vasemmalla). Yritykset esittäytyvät minimessuilla Mynämäen kiihdyttämön tiekarttatyöpajassa. Kuva: Koneen säätö Saaren kartano.

Kuva 5. Koneen säätö Saaren kartanon ekologisen residenssitoiminnan koordinaattori Jaana Eskola avaamassa Mynämäen kiihdyttämön tiekarttatyöpajaa. Kuva: Koneen säätö Saaren kartano.

Kuva 6. Laskennallinen kestävien elämäntapojen tiekartta. Tiekartta esittää kotitalouden lähtötason, kuinka paljon hiilijalanjälki valituilla teoilla vähenee vuoteen 2030 mennessä, ja miten vähennykset jakautuvat eri osa-alueille.

Kuvat 7 ja 8. Esimerkki osallistujille lähetettävästä kiihdyttämön tuloslomakkeesta ja yhteenveto toteutuneista teoista.

1.3. 1,5 asteen palapeli

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämön tiekarttatyöpajassa kotitaloudet pelaavat 1,5 asteen palapeliä. Peli perustuu 1,5 asteen elämäntavat -raportin tuloksiin, ja sen avulla pyritään havainnollistamaan kuinka paljon pelaajan tulisi pienentää hiilijalanjälkeään, jotta se olisi vuoteen 2030 mennessä kestävällä ilmastotavoitteiden mukaisella tasolla.

Kotitalouksille suunnatuissa kiihdyttämöissä pelaajat käyvät läpi seitsemän vaihetta: 1) hiili- ja materiaalijalanjäljen selvitys, 2) kestävien tekojen valinta, 3) tiekartan suunnittelu, 4) kokeiltavien tekojen valinta, 5) toiveiden esittäminen julkiselle ja yksityiselle sektorille, 6) tekojen kokeilu, ja 7) tekojen raportointi ja kokemuksista keskustelu. Pelivaiheiden tavoitteena on havainnollistaa pelaajille, kuinka paljon ja mitä he voivat tehdä jo nyt, milloin tekoja voisi toteuttaa, ja miten ympäröivä yhteiskunta vaikuttaa tekojen toteutukseen. Esittelemme seuraavaksi pelin vaiheet pääpiirteittäin.

1. Hiili- ja materiaalijalanjälkitesti

Kotitaloudet täyttävät D-mat oy:n hiili- ja materiaalijalanjälkitestin. Testin avulla kotitalous saa selville oman elämäntapojen ympäristövaikutuksen ja jalanjälkien painopisteet.

2. Jalanjäljen merkitseminen pelilaudalle ja tekojen valinta

Peli aloitetaan merkitsemällä kotitalouden henkilöä kohden laskettu hiilijalanjälki pelilaudalle. Merkintä havainnollistaa lähtötason ja vuoden tavoitteen 2030 välisen kuilun.

Kotitaloudet tutkivat pelistä löytyviä erilaisia kestävä elämäntavan tekoja ja siirtävät niitä pelilaudalle lähtötason ja vuoden 2030 tavoitteen väliin (kuva 9). Tekojen valinnassa kotitalouksia opastetaan valitsemaan vain tekoja, joita kotitalous ei jo tee, ja välttämään valitsemasta päällekkäisiä tekoja. Koska pelin tavoitteena on suunnitella elämäntapaa vuoteen 2030 asti, kotitaloudet voivat valita myös sellaisia tekoja, joiden toteutus ei juuri nyt ole mahdollista.

1,5 asteen palapelissä on noin 100 tekoa, jotka ovat jaettu neljään eri kokoluokkaan ja neljään eri väriin. Teon pinta-ala kertoo teon vaikutuksesta ja väri siitä, mitä elämäntapojen osa-alueella teko edustaa.

3. Tiekartan suunnittelu

Kun tekojen valinta on valmis, kotitaloudet aloittavat tiekartan suunnittelun asettamalla tekoja aikajanelle tästä päivästä vuoteen 2030. Kotitalouksia ohjataan pohtimaan, mitä tekoja voi tehdä heti,

mitä lähivuosina ja mitä kauempana tulevaisuudessa. Lopputuloksena jokaisella kotitaloudella on oma hiilijalanjäljen vähentämisen suunnitelma. Tiekartat dokumentoidaan laskentaa varten kuvaamalla tai kirjaamalla teot listaan työpajatyypistä riippuen.

4. Kokeiltavien tekojen valinta

Kotitaloudet valitsevat tiekartalta haluamansa määrän tekoja kokeilujaksolle. Kokeilujakso kestää tyypillisesti yhden kuukauden. Työpajan toteutustapavasta riippuen valitut teot merkitään pelilaudalle tarroilla tai kirjataan listaan.

5. Toiveiden esittäminen julkiselle ja yksityiselle sektorille

Kun tiekartta on valmis ja kokeiltavat teot valittu, kotitalouksia kehoitetaan tarkastelemaan aikajanalalle valittuja tekoja ja pohtimaan, millä tavoin julkiset toimijat tai yritykset voisivat tukea vähähiilisten tekojen toteutusta. Kotitalouden miettivät esimerkiksi, kuka tai mikä kestävien tekojen toteuttamista voisi helpottaa, missä ja millä keinolla. Toiveet voidaan kohdistaa paikallisiin, valtiollisiin tai vaikka maailmanlaajuisiin toimiin ja toimijoihin. Riippuen työpajan toteutustavasta, toiveita kerätään post-it-lapuille tai etätyöpajoissa flinga-alustalle. Kiihdyttämön päätyttyä toiveet välitetään kiihdyttämön järjestävälle kunnalle.

Kuva 9. Ryhmä pelaajia pohtimassa, millä teoilla hiilijalanjälkeä voisi vähentää.

6. Kokeilujakso

Tiekarttatyöpajan jälkeen kotitaloudet kokeilevat kuukauden ajan valitsemiaan tekoja. Kokeiluissa voi olla tukena kiihdyttämön yritysysteistyökumppaneiden tuotteet ja palvelut. Kotitalouksia kannustetaan kokeiluissa esimerkiksi tarjoamalla mahdollisuutta osallistua facebook-ryhmään ja viikoittaisilla kiihdyttämökirjeillä, joissa esitellään kestäviin elämäntapoihin ja elämäntapojen hiilijalanjälkeen liittyviä teemoja.

7. Kokeilujen raportointi ja kokemusten jakaminen

Kokeilujen päätyttyä osallistujat raportoivat kokeiluistaan ja heidät kutsutaan tulevaisuustyöpajaan, jossa osallistujat, kuntien edustajat ja D-mat oy keskustelevat kokeilujakson kokemuksista ja vähähiilisten tekojen jatkamisesta arjessa.

2. Osallistujien hiili- ja materiaalijalanjäljet

2.1. Jalanjälkilaskenta

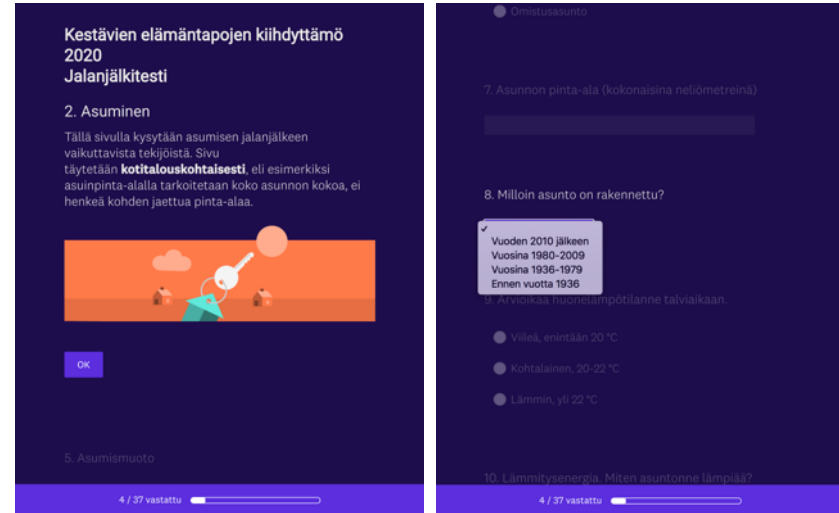
Kotitalouksien lähtötaso selvitettiin hiili- ja materiaalijalanjälkitestillä. Laskenta toteutettiin nettilomakkeella, johon osallistujat vastasivat oman elämäntapansa perusteella (kuvat 10 ja 11). Jalanjälkilaskenta kattaa elintarvikkeet, asumisen, arkiliikkumisen, vapaa-ajan ja lomat sekä tavarat ja muun kulutuksen. Loma- ja vapaa-ajan liikkuminen, kuten lennot tai viikonloppumatkat, on laskettu käytössä olevassa laskurissa osa-alueeseen vapaa-aika ja lomat. Kotitalouden jalanjäljessä on ensin laskettu yhteen kaikkien kotitalouden jäsenten jalanjäljet eri osa-alueilta, minkä jälkeen summa on jaettu kotitalouden jäsenten määrällä. Tuloksena on kunkin kotitalouden yhden hengen vuotuinen jalanjälki.

Kiihdyttämössä mittarina käytetään pääasiassa hiilijalanjälkeä, mutta lähtötilanteessa vertailua varten lasketaan myös materiaalijalanjäljet. Hiilijalanjälkilaskuri toteutettiin yhteistyössä saksalaisen Wuppertal-instituutin kanssa. Laskuri sopeutettiin Suomen oloihin ja siinä käytettiin suomalaista dataa esimerkiksi lämmityksen päästökertoimille.

2.2. Kotitalouksien jalanjäljet

Kiihdyttämöön ilmottautuneista 20:stä osallistujasta 18 täytti hiili- ja materiaalijalanjälkitestin. Tulokset esitetään raportissa niiden 17 kotitalouden osalta, jotka antoivat luvan tietojensa käyttöön. Kuva 12 esittää osallistuneiden kotitalouksien hiilijalanjäljen (t CO₂e / hlö / vuosi). Kuvassa näkyy myös kotitalouksien keskiarvo (8,2 t), vuoden 2030 tavoite (2,5 t) sekä punaisena viivana keskivertosuomalaisen jalanjälki. Vastaavasti kuva 13 esittää kotitalouksien materiaalijalanjäljen (t / hlö / vuosi). Materiaalijalanjäljen tavoite ulottuu vuoteen 2050 ja se on 8 t / hlö / vuosi. Lisäksi kuvassa esitetään kiihdyttämön osallistujien keskiarvo (32,5 t) sekä keskivertosuomalaisen materiaalijalanjälki (40,8 t). Kuvista 14 ja 15 ilmenee, mille kulutuksen osa-alueille elämäntapojen jalanjäljet painottuvat.

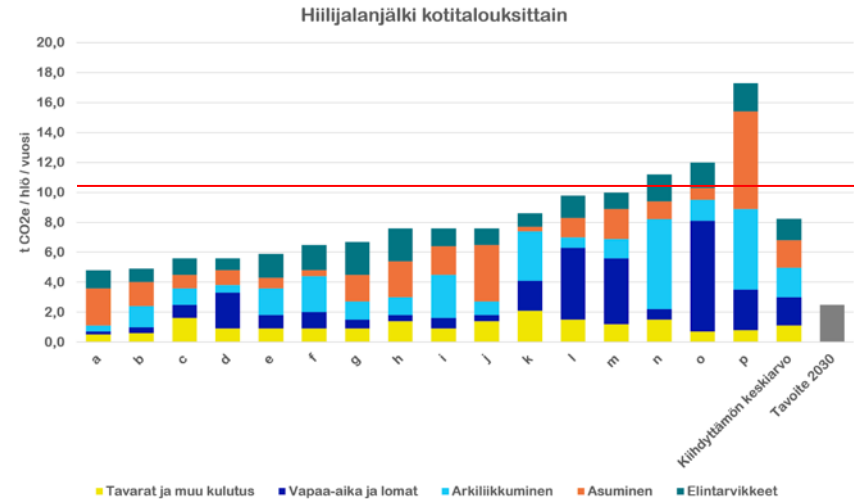
Hiilijalanjälkien suuruudet vaihtelevat kotitalouksien välillä huomattavasti liki 18 tonnin hiilijalanjäljestä hieman yli neljän tonnin jalanjälkeen. Osallistujista kuitenkin vain kolmella on keskivertosuomalaisen hiilijalanjälkeä (10,4 t) suurempi henkilöä kohden laskettu jalanjälki. Loput kotitalouksista edustavat tyypillisiä kestävyyskokeilujen osallistujia, jotka ovat usein jo aikaisemman kiinnostuksen pohjalta tehneet vähähiilisiä tai muulla tavalla ympäristöystävällisiä valintoja. Vuoden 2030 tavoitteisiin suurimmalla osalla on kuitenkin vielä matkaa.

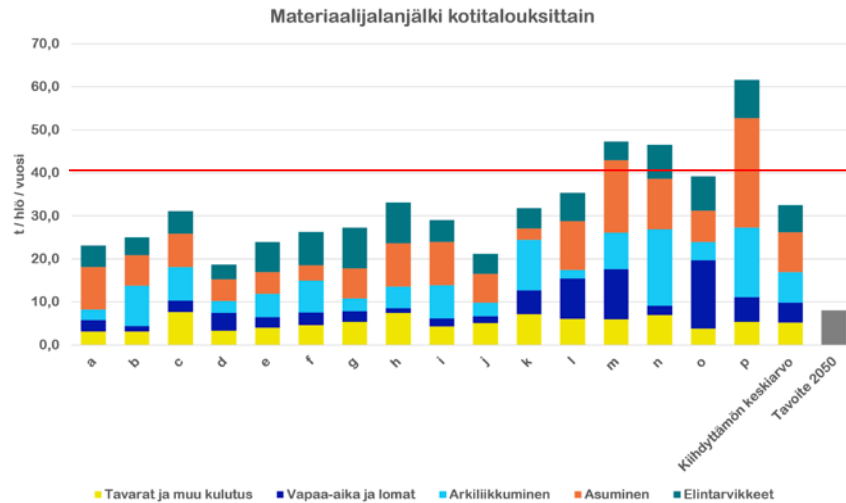
Kuvat 10 ja 11. D-mat oy:n kehittämä hiili- ja materiaalijalanjälkitestit. Testissä kartoitetaan vastaajan elämäntapojen ympäristövaikutusta elintarvikkeiden, asumisen, arkielikkumisen, vapaa-ajan ja matkustuksen sekä tavaroiden ja muun kulutuksen osalta.

Huomionarvoista hiilijalanjäljissä on asumisen, arkiliikkumisen sekä vapaa-aika ja lomat osa-alueiden jalanjälkien epätasaisuus kotitalouksien välillä. Esimerkiksi kotitalouden j. jäsenellä asumisen hiilijalanjälki on jopa puolet koko hiilijalanjäljestä (kiihdyttämön keskiarvo noin 22 %), ja kotitaloudessa o. vapaa-aika ja matkustus kattaa jopa noin 62 % hiilijalanjäljestä (kiihdyttämön keskiarvo noin 23 %). Vastaavasti arkiliikkumisen osa-alueella on suuria kotitalouskohtaisia eroja. Erot selittyvät pitkälti asumismuodolla, asunnon koolla, käytetyllä energialla, matkustustavoilla, sekä esimerkiksi sillä, kuinka paljon kotitalouksissa kuljetaan yksityisautolla. Hiilijalanjälkiä voi verrata kotitalouksittain materiaalijalanjälkituloksiin, jolloin havaitaan, että ilmastovaikutus ja elämäntapoihin kuluva luonnonmateriaalit eivät aina korreloi toisiaan. Esimerkiksi kotitalouksien d. ja j. elämäntavat kuluttavat vähiten luonnonvaroja, vaikka sijoittuvatkin hiilijalanjälkivertailussa neljänneksi ja kymmenenneksi.

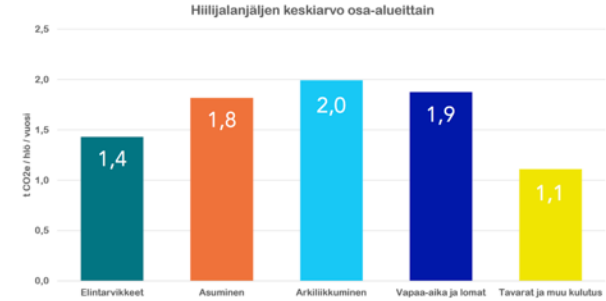
Jalanjälkituloksia tarkastellessa on hyvä huomioida, että kotitalouksia on jalanjälkitestissä kehoitettu vastaamaan kyselyyn tavanomaisten kulutustottumustensa perusteella. Kotitaloudet ovat voineet tulkita ohjeet joko niin, että koronan tuomia muutoksia arkeen ei ole huomioitu, tai vastaten totuudenmukaisesti tämänhetkisen kulutuksen perusteella. Verrattuna aikaisempiin suomalaisissa kunnissa järjestettyihin kiihdyttämöihin osallistujien jalanjäljissä ei ole havaittavissa merkittäviä suuruusluokkaeroja.

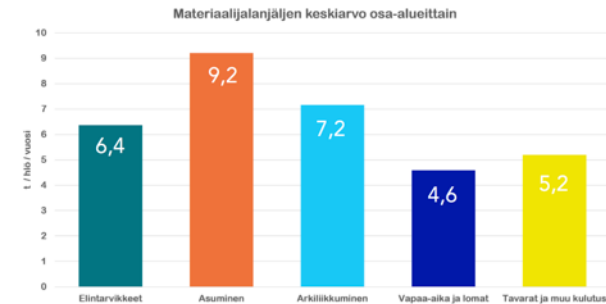
Kuva 12. Hiilijalanjälki kotitalouksittain. Keskiwertosuomalaisen hiilijalanjälki on kuvassa merkitty punaisella viivalla.

Kuva 13. Materiaalijalanjälki kotitalouksittain. Keskivertosuomalaisen materiaalijalanjälki on kuvassa merkitty punaisella viivalla.

Kuva 14. Hiilijalanjäljen keskiarvo osa-alueittain.

Kuva 15. Materiaalijalanjäljen keskiarvo osa-alueittain.

Elämäntavan hiilijalanjälki mittaa elämäntapojen ilmastovaikutuksen siten, että se kattaa kaikki kulutuksen osa-alueet ja niissä kulutettujen tuotteiden ja palveluiden koko elinkaaren kasvihuonekaasupäästöt mahdollisimman laajasti. Merkittävin ihmisen ilmakehään päästävä kasvihuonekaasu on hiilidioksidi (CO₂). Se aiheuttaa noin kaksi kolmasosaa kasvihuonekaasujen ilmastovaikutuksesta. Muut kasvihuonekaasut, kuten metaani, ilokaasu tai CFC-yhdisteet, muutetaan hiilidioksidiekvivalenteiksi (kilogrammaa tai tonnia CO₂e) ilmastovaikutustensa pohjalta. Keskivertosuomalaisen hiilijalanjälki on noin 10,4 tonnia hiilidioksidiekvivalenttia (CO₂e) vuodessa.

Rajoittaaksemme ilmaston lämpenemisen 1,5 asteeseen, hiilijalanjäljen tulisi pienentyä 2,5 tonniin vuoteen 2030 mennessä ja 0,7 tonniin 2050 mennessä.

Elämäntapojen hiilijalanjäljen tulos voi vaihdella eri laskureissa. Usein erot selittyvät kyselyn rajauksilla, eli sillä, mitä osa-alueita kyselyyn on sisällytetty milläkin tavalla. Lisäksi laskentaan vaikuttavat käytetyt hiili-intensiteetti-kertoimet, jotka voivat vaihdella jonkin verran eri lähteissä. Elämäntapojen hiilijalanjälkilaskentaan ei toistaiseksi ole tiukkoja standardeja, joten jokainen laskuri muotoutuu käytettyjen tietolähteiden ja painotusten mukaan.

Lue lisää: sitra.fi/artikkelit/keskivertosuomalaisen-hiilijalanjalki

Materiaalijalanjälki kertoo, kuinka paljon koko elinkaaren aikana kuluu uusiutumattomia ja uusiutuvia luonnonvaroja sekä maaperää tuotteiden ja palveluiden aikaansaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Keskivertosuomalaisen elämäntavan materiaalijalanjälki on noin 40 tonnia (yhteensä eri materiaaleja) vuodessa. Materiaalijalanjälki ei sisällä päästöjä ilmakehään tai ympäristöön. Hiilijalanjäljessä laskettavat kasvihuonekaasut eivät siis sisälly materiaalijalanjälkeen muuten kuin niiden taustalla olevien luonnonvarojen käytön kautta.

Myös materiaalien käytön kannalta ihmiskunta elää reilusti yli maapallon varojen. Globaalisti kestäväksi materiaalijalanjäljen tasoksi on arvioitu noin 8 tonnia henkeä kohti vuodessa - meidän suomalaisten olisi siis pienennettävä materiaalijalanjälkemme alle neljäsosaan nykyisestä.

Lue lisää: sitra.fi/artikkelit/materiaalijalanjalki-kertoo-luonnonvarojen-kokonaiskayton ja sitra.fi/artikkelit/ruuhkavuodet-kasvattavat-materiaalijalanjalkea

3. Kestävien elämäntapojen tiekartta

Kiihdyttämön tiekarttatyöpajaan osallistui 14 kotitaloutta. Osallistujat valitsivat 1,5 asteen palapelin avulla kotitaloudelleen sopivia vähähiilisiä tekoja ja laativat valittujen tekojen perusteella oman kotitaloutensa kestävien elämäntapojen tiekartan vuoteen 2030. 1,5 asteen palapelissä on noin 100 tekoa, jotka jakautuvat elintarvikkeiden, asumisen, liikkumisen sekä tavaroiden palveluiden ja muun kulutuksen osa-alueille (ks. kappale 1.3.). Teot ovat lisäksi jaettu hiili-impaktin perusteella neljään kokoluokkaan.

Taulukko 2 esittää suosituimmat tiekartalle valitut teot ja kuva 16, mihin kategoriaan valinnat kohdistuivat. Mynämäen kiihdyttämön osallistujat valitsivat tekoja eniten asumisen ja elintarvikkeiden osa-alueelta. Tämä voi viitata siihen, että osallistuneiden kotitalouksien on helpompi valita ruokaan ja asumiseen liittyviä tekoja, kuin esimerkiksi arkihiikkumisen tai vapaa-ajan matkustamisen tekoja, vaikka liikkumisen jalanjäljet ovat osallistujilla suurimmat (ks. kuva 12). Valintoihin voi vaikuttaa esimerkiksi mahdollisuus siirtyä vähähiisiin tekoihin, kotitalouden elämäntilanne, ja osaltaan myös korona-arki. Esimerkiksi elintarvikkeisiin liittyvät teot ovat tyypillisesti sellaisia, mihin kotitalouksien on suhteellisen helppo vaikuttaa ilman yhteiskunnan tukea (esimerkiksi teot ”Keitän kahvia vain tarvitsemi määrä” ja ”Vaihdan punaisen lihan kalaan tai kanaan”), mutta esimerkiksi kestävämpiin liikkumismuotoihin

Taulukko 2. Kotitalouksien suosituimmat tiekartalle valitut teot (14 kotitaloutta). Listalla näkyy teot, joita on valittu neljänneksi eniten.

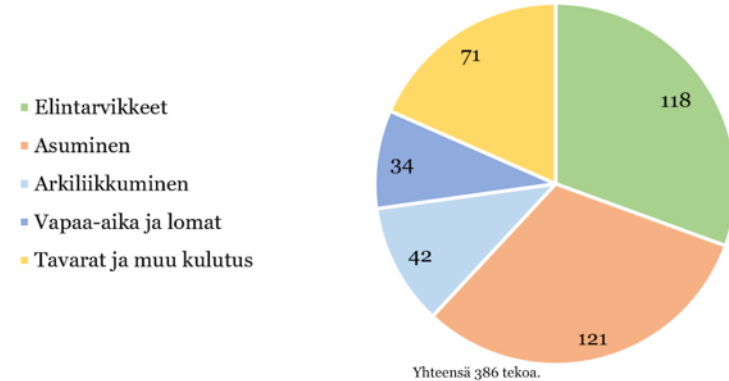
Kulutuksen osa-alue	Teko	Määrä
Elintarvikkeet	Keitän kahvia vain tarvitsemi määrä	10
Elintarvikkeet	Vaihdan punaisen lihan kalaan tai kanaan	10
Elintarvikkeet	Seuraan ostoslistaa	9
Elintarvikkeet	Valitsen lähiruokaa (kaupasta ja toreilta)	9
Tavarat ja muu kulutus	Korjaan hyvät tuotteet	9
Tavarat ja muu kulutus	Ostan kierrätettyä	9
Tavarat ja muu kulutus	Annan lahjaksi tarpeellista	9
Elintarvikkeet	Suosin perunaa ja ohraa riisin sijaan	8
Elintarvikkeet	Vaihdan ruokajuomaksi veden (maidon sijaan)	8
Tavarat ja muu kulutus	Käytän pesuainetta harkiten	8
Asuminen	Alennan kodin lämpötilan	7
Asuminen	Ostan energiatehokkaat kodinkoneet	7
Vapaa-aika ja lommat	Lomailen junailemalla	7
Tavarat ja muu kulutus	Majoitun kotimajoituksessa	7
Elintarvikkeet	Suosin suomalaisia järvikaloja	7
Elintarvikkeet	Vietän kasvisruokapäiviä	7

siirtyminen voi vaatia laajempia infrastruktuurin sekä palvelutarjonnan muutoksia. Elämäntilanteita ja -vaiheita, jotka vaikuttavat tekojen valintaan ovat esimerkiksi lapsiperheiden tai työskentely kaukana kotoa.

Yhteensä tekoja valittiin tiekartoille 386 kappaletta, noin 28 kappaletta kotitaloutta kohden. Tekojen määrä tiekarttaa kohden vaihtelee useimmiten sen perusteella, kuinka suuri kotitalouden lähtötason on: mitä suurempi hiilijalanjälki, sitä enemmän on mahdollisuuksia ja varaa valita erilaisia vähähiilisiä tekoja. Kotitalouksissa, joissa lähtötaso on alle 5 tonnia, valintojen tekeminen on selkeästi hankalampaa. Tällöin kotitalouden nykyisissä elämäntavoissa on jo tehty kestäviä valintoja, jonka myötä tiekarttatyöpajassa valitut teot ovat usein vaikutukseltaan pienempiä ja niitä valitaan vähemmän.

Suosituimmissa teoissa korostuu ruokaan liittyvät teot, joka viittaa siihen, että kotitaloudet pyrkivät kestävämpään ruokavalioon samankaltaisilla toimilla. Sen sijaan asumisen kategoriassa, jossa tekoja valittiin enemmän, kotitaloudet valitsivat enemmän erilaisia tekoja. Suosituimpien listalle nousi vain kaksi energian säästöön pyrkivää tekoa: ”Alennan kotini lämpötilan” ja ”Ostan energiatehokkaat kodinkoneet”. Tästä voi päätellä, että ruokavalion vähähiilinen keinovalikoima on geneerisempi kuin esimerkiksi asumisen osa-alueella. On kuitenkin huomioitava, että kiihdyttämön

Valittujen tekojen kategoriat (kpl tekoa tiekartoilla)

Kuva 16. Tiekartalle valittujen tekojen kategoriat ja tekojen lukumäärä osa-alueita kohden. Liikkuksen kategoria on jaettu arkiliikkuiseen (sisältäen esimerkiksi päivittäiset automatkat) sekä vapaa-aikaan ja lomiin (sisältäen esimerkiksi lentämisen).

osallistujamäärä on pieni, ja valintoihin vaikuttaa merkittävästi pelin sisällöt.

4. Kestävien elämäntapojen kokeilu

4.1. Kotitalouksien vähähiiliset kokeilut

Kokeilujaksolla osallistujat kokeilivat tiekarttatyöpajassa valitsemiaan vähähiilisiä tekoja. Lisäksi osallistujat saivat kokeilla muita 1,5 asteen palapelin tekoja ja laajentaa kokeilemista muista lähteistä löytämiinsä kestävä elämäntavan mukaisiin tekoihin. Tässä kappaleessa tulokset esitellään niiden 11 kotitalouden osalta, jotka palauttivat kokeilujakson raportin. Tulokset perustuvat kotitalouksien täydentämään kokeilujakson raportointilomakkeeseen, jossa kotitaloudet kertoivat, mitä tekoja he suorittivat kokeilujaksolla ja missä määrin he pääsivät teon esittämään vähennystavoitteeseen (kuva 17).

Taulukossa 3 esitellään kokeilujakson suosituimmat teot. Teko "Keitän kahvia vain tarvitsemi määrän" oli suosituin sekä tiekartalle valittujen että kokeilujen tekojen listalla. Listoilla on muitakin yhtäläisyyksiä, kuten teot "Ostan kierrätettyä" ja "Korjaan hyvät tuotteet". Sen sijaan esimerkiksi tiekartalle valittu "Alennan kotini lämpötilaa" ei saanut kokeilujen aikana suurta suosiota, mikä saattaa johtua kokeilujakson ajankohdasta. Kaiken kaikkiaan suosituimmat teot ovat pienehköjä tekoja, joiden omaksuminen vaatii lähinnä tapamuutoksia ja ehkäpä esimerkiksi uusien tuotteiden etsimiseen ja kokeiluun. Osa suosituista teoista

2. Arkiliikkuminen

Seuraavassa luettelossa on kaikki Kiihdyttämön teot, jotka liittyvät **arkiliikkumiseen**. Jos ette ole tehneet tekoa, jättäkää kohta tyhjäksi. Muussa tapauksessa arvioi teon toteutusaste (25 - 100 %) valitsemalla sitä kuvaava vaihtoehto. Kunkin teon alapuolelle voi myös halutessaan jättää kommentteja.

2.1 Arkiliikkumisen teot

	Toteutusaste
Autoni käy biokaasulla	
Harrastan lähellä/ lähempänä kotia	
Kuljen julkisilla	
Kuljen työpaikalle lihasvoimin	

Kuva 17. Kokeilujakson raportointilomake. Lomakkeessa osallistujat arvioivat, toteutuiko kokeiltava teko 25 %, 50 %, 70 % vai 100 % teon tavoitetasoon nähden. Esimerkiksi, jos kotitalous kokeili kuukauden kokeilujaksolla yhtenä viikkona vegaaniruokavaliota, he merkitsivät lomakkeeseen 25 %.

vähentää kulutusta tavalla, joka voi tuottaa kotitalouksille säästöjä pitkällä aikavälillä.

Kotitalouksien raporttoimia 1,5 asteen palapelin ulkopuoliset teot olivat pitkälti palapelistä tuttujen tekojen kaltaisia tai ikäänkuin niiden sovelluksia omaan elämäntapaan sopivaksi. "Omat teot" osoittavat, että kiihdyttämässä saatua tietoa sovelletaan kotitalouksissa ja tekoja pohditaan valintoja tehdessä.

4.2. Kokeilujakson tulokset

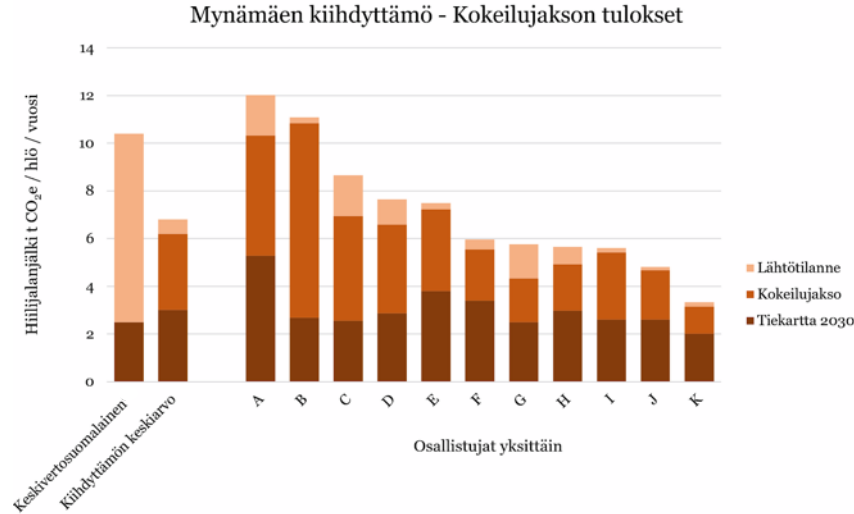
Kokeilujakson raporttien perusteella laskimme, kuinka suuri kotitalouksien jalanjälki olisi, jos kotitaloudet noudattaisivat kokeilujakson aikaista elämäntapaa vuoden ajan (hiilijalanjälki ilmaisee kulutuksen ilmastovaikutuksen vuositasona, t CO₂e / hlö / v). Tulokset esitetään kuvassa 18 ja 19, jossa näkyy kotitalouksien jalanjälkien lähtötaso, kokeilujakson elämäntavan mukainen jalanjälki sekä vuoden 2030 suunnitelman mukainen jalanjälki.

Kotitalouksien kokeilujakson aikaisissa vähennyksissä tulokset vaihtelevat 2 -25 %, kun taas 2030 tavoitteissa 40-76 %. Tuloksiin liittyy epätarkkuuksia, jotka johtuvat esimerkiksi siitä, että kotitaloudet raportoivat kokeilujakson päätteeksi myös joitain sellaisia tekoja, joita he jo tekevät. Tuloksien suuruusluokka kuitenkin vastaa aikaisempien kiihdyttämöiden tuloksia, joten

Taulukko 3. Suosituimmat teot kokeilujaksolla (11 kotitaloutta). Listalla näkyy teot, joita on kokeiltu kolmanneksi eniten.

Kulutuksen osa-alue	Teko	Määrä
Elintarvikkeet	Keitän kahvia vain tarvitsemani määrän	7
Tavarat ja muu kulutus	Ostan kierrätettyä	7
Asuminen	Pesen täysia koneellisia	6
Arkiliikkuminen	Harrastan lähellä/ lähempänä kotia	6
Elintarvikkeet	Seuraan ostoslistaa	6
Tavarat ja muu kulutus	Käytän omaa kauppakassia	6
Tavarat ja muu kulutus	Lajittelen jätteet kierrätykseen	6
Asuminen	Otan lyhyempiä suihkuja	5
Elintarvikkeet	Ostan lähellä eräpäivää olevia tuotteita	5
Elintarvikkeet	Vaihdan kasvipohjaisiin maitotuotteisiin	5
Tavarat ja muu kulutus	Korjaan hyvät tuotteet	5
Tavarat ja muu kulutus	Käytän pesuainetta harkiten	5

voimme todeta johtopäätöksenä, että kokeilujaksojen tulos voi syystä tai toisesta jäädä niukaksi, tai jalanjälkiä kyetään pudottamaan jopa neljänneksellä. Tyypillisimpiä kotitalouksien mainitsemia ja Mynämäelläkin esiin tulleita syitä kokeilujen vähyyteen ovat esimerkiksi työkiireet ja muu normaalit

Kuva 18. Kotitalouksien jalanjälkien lähtötilanne, kokeilujakson vähennyksen mukainen jalanjälki sekä tiekartan 2030 perusteella laskettu jalanjälki.

elämänmenoon liittyvät sattumukset ja tilanteet.

Kiihdyttämökokemuksen hyöty voikin realisoitua osallistujien elämäntavassa vasta kokeilun jälkeen. Vuoden 2030 tavoitteissaan kotitaloudet pääsevät noin 3 tonnin hiilijalanjälkeen, mikäli he noudattavat suunnitelmiaan. Tässä ajassa toki myös yhteiskunta toivottavasti muuttuu systeemisesti kestävämmäksi, mikä helpottaa kotitalouksien omaa panosta huomattavasti.

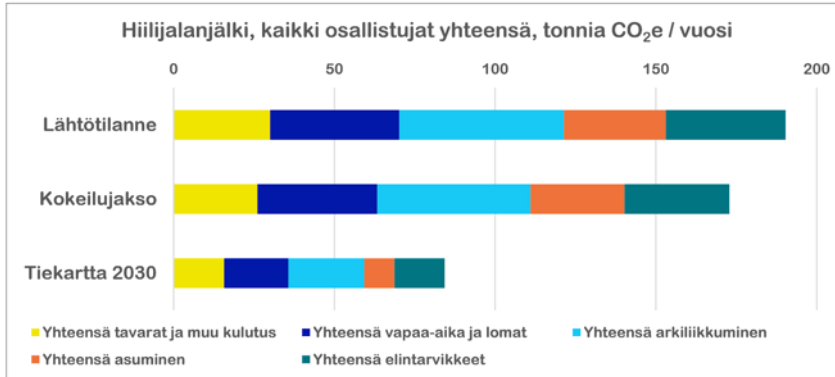
Vaikka elämäntapojen hiilijalanjälki ja kuntien päästövähennystavoitteet eivät olekaan täysin verrannollisia, voimme silti tarkastella, miten kokeilujen mittaluokka suhteutuu tavoitteisiin, mikäli kokeiluja skaalataan merkittävästi. Jos kaikki mynämäkeläiset esimerkiksi vähentäisivät hiilijalanjälkeään kokeilujaksolla tehtyjen tekojen verran (- 0,6 tonnia / hlö / vuosi), se vastaisi 7 % kaupungin päästövähennystavoitteesta 2008–2030. Jos taas kaikki mynämäkeläiset vähentäisivät hiilijalanjälkeään tiekarttoille valittujen tekojen verran (- 3,8 tonnia / hlö / vuosi), vähennys vastaisi 43 % kaupungin päästövähennystavoitteesta 2008–2030.

5. Toiveet julkiselle ja yksityiselle sektorille

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämön tavoitteena on viestiä osallistuville kotitalouksille, että vaikka oman elämäntavan muutoksilla voi saavuttaa paljon, kaikesta ei voi eikä tarvitse olla itse vastuussa. Tavoitteena oli myös kerätä kaupungeille, yrityksille sekä tutkimukseen tietoa siitä, millaisia puutteita tai mahdollisuuksia kotitaloudet havaitsevat kestävien elämäntapojen toteuttamiseen liittyen omalla paikkakunnallaan tai laajemmin.

Keskustelu julkisen ja yksityisen sektorin roolista toteutetaan osana tiekartta- ja tulevaisuustyöpajoja, joissa kokeilijoilta kysytään, miten kukin taho voisi tukea heitä valitsemaan vähähiiliset elämäntavat. Tiekarttatyöpajassa, joka järjestettiin paikan päällä Mynämäellä, kotitaloudet kirjoittivat toiveita post it -lapuille omaan tiekarttaansa liittyen, ja tulevaisuustyöpajassa, joka järjestettiin etänä, toiveita esitettiin Flinga-alustalla (kuva 20). Flingaan ja sen myötä syntyi myös vilkasta keskustelua tilaisuuden osallistujien välille.

Julkiselle sektorille osoitettiin yhteensä 37 erillistä toivetta, joiden aiheet ovat osittain päällekkäisi (ks. kaikki toiveet liitteessä 1). Eniten toiveita esitettiin liikkumiseen ja erityisesti arkiliikkumiseen liittyen (18 kappaletta). Toiveissa esiintyy erityisesti julkinen liikenne, mutta myös liikenneväylien muu parantaminen:

Kuva 19. Kotitalouksien (11 kotitaloutta) yhteenlaskettujen jalanjälkien lähtötilanne, kokeilujakson vähennyksen mukainen jalanjälki sekä tiekartan 2030 perusteella laskettu jalanjälki, eriteltynä osa-alueittain.

6. Kotitalouksien kokemukset ja ideat

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämön osallistujat ovat pilottikotitalouksia, joiden esimerkin kautta elämäntapojen muutos voi tulla muillekin helpommin lähestyttäväksi: Ihmisten on helpompi samaistua ja ryhtyä sellaiseen, jota joku muu on jo kokenut. Positiivisilla kokemuksilla ja esimerkillä onkin suuri rooli uuteen siirtymisessä.

Kotitalouksien kokemuksia ja heidän ajatuksiaan kestävien elämäntapojen kokeilun skaalaamisesta pohdittiin tulevaisuustyöpajassa. Työpajassa ensin esittäydettiin, Michael Lettenmeier esitteli kiihdyttämön tulokset, jonka jälkeen siirryttiin yhteisiin keskusteluihin. Mukana keskusteluissa oli myös Koneen säätiön Saaren kartanon residenssin ja Mynämäen kunnan henkilökuntaa. Tämä mahdollisti esimerkiksi sen, että kotitalouden saivat tilaisuuden aikana kommentteja ja palautetta kunnan, sekä Saaren kartanon residenssin tulevaisuuden suunnitelmista. Vastavuoroisesti kunta ja residenssi saivat suoraa palautetta ja oppivat kotitalouksien kokemuksista.

Tulevaisuustyöpajassa käytiin kolme keskustelua, joiden aiheena olivat:

1. Kokemuksia kokeiluista
Miten kokeilut sujuivat?
Mikä tuotti haasteita?
Löytyikö uusia oivalluksia, suosituksia muille?
2. Mitä seuraavaksi?
Aiotteko jatkaa kokeiluja?
Mikä motivoisi jatkamaan kokeiluja/tekoja?
Miten muita voisi motivoida tekemään kokeiluja?

3. Toiveet julkiselle ja yksityiselle sektorille

Työpajassa syntyneet ideat voivat olla hyödyllisiä, kun mietitään millaista toimintaa Mynämäen kunnassa tai Saaren kartanolla voitaisiin järjestää kestävyysaiheiden puitteissa. Kotitalouksien ajatuksia voi pohtia esimerkiksi viestinnän ja järjestettävien tapahtumien näkökulmasta. Kysyntää lisätiedolle ja esimerkiksi tapahtumille löytyy.

Keskusteluissa nousi esille esimerkiksi se, että kiihdyttämön kaltaisista kokeiluista on konkreettista hyötyä kotitalouksille. Kotitaloudet oppivat uutta ja tiekarttatyöpajassa asetettujen tavoitteiden avulla arjen valinnat helpottuvat. Haasteena kokeilussa toki oli sen lyhyt kesto, mutta suunnitelmat voivat edesauttaa suurempien ja hiilijalanjäljen kannalta erityisen merkityksellisten

muutosten tekemistä pidemmällä aikavälillä. Jotkin kotitaloudet taas kokivat haastavaksi sen, että kotitaloudet tunsivat jo tekevänsä kaiken mahdollisen kestävästi. Kotitaloudet ovatkin kiinnostuneita saamaan lisää tietoa, erityisesti vähähiilisistä vaihtoehtoista maaseutunäkökulmasta.

Kotitaloudet ideoivat, että kestäviin elämäntapoihin liittyvä ideapankki, jossa on mukana myös arkisia kokemuksia ja vinkkejä, olisi hyödyllinen. Kotitaloudet innostuivat siitä, että kiihdyttämön osallistujien kesken ja laajemminkin järjestettäisiin sparrausporukka, sillä yhdessä on helpompi tehdä ja muiden ihmisten toimista saa motivaatiota. Sparrausporukan yhteydessä myös 1,5 asteen palapelillä voisi olla rooli, kun kotitaloudet voisivat opastaa muita tekemään omia suunnitelmia sen avulla. Sparrausporukka voisi myös liittyä esimerkiksi kunnan HINKU-toimiin.

Kotitalouksia kiinnostaa jatkaa kokeiluja ja kestävien elämäntapojen mukaista elämää. Heitä motivoi tunne siitä, että he ovat ”hyviksien” puolella ja se, että huomaa tekojen toteutuvan ja tehoavan. Keskustelussa mainittiin myös teemaillat ja muu yhdessä tekeminen. Kirjoittamatta jäänyt keskustelun aihe oli kyläyhteisöjen aktivoiminen kestävien elämäntapojen asialle ja se, että muutos kunnassa lähtee aktiivisten kuntalaisten omasta toimeliaisuudesta.

Kysyttäessä, että mikä motivoisi muita mukaan, ryhmässä mainittiin muun muassa lehtijutut ja kokeilujen tekeminen helposti lähestyttäväksi. Kotitalouksien mielestä omista kokeiluistapuhuminen on myös toimiva keino, erityisesti kun voi jakaa omaa innostustaan ja kokemuksia kivuttomasti saavutetuista tuloksista.

Keskustelujen dokumentaatio löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 2.

7. Yhteenveto

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämässä 18 kotitaloutta täytti hiili- ja materiaalijalanjälkitestin, 14 toteutti työpajassa itselleen kestävien elämäntapojen mukaisen tiekartan ja 11 palautti kuukauden mittaisen kokeilujakson päätyttyä raportin kokeilemistaan teoista. Merkittävimmät kiihdyttämön tulokset koskevat osallistujien jalanjälkivähennyksiä, kokeilijoiden kokemuksia sekä julkiselle ja yksityiselle sektorille esitettyjä toiveita:

Jalanjälkivähennykset

- Kiihdyttämön alussa kotitalouksien hiilijalanjälkien keskiarvo oli 8,2 t CO₂e/hlö/v, ja materiaalijalanjäljen keskiarvo 32,5 t hlö/v.
- Kokeilujakson kokeilujen perusteella kotitalouksien hiilijalanjäljet vähenivät 2 -25 %.
- 1,5 asteen palapelin avulla tehtyjen suunnitelmien mukaan kotitalouksien jalanjäljet vähenevät 40-76 %vuoteen 2030 mennessä.

Osallistuneiden kotitalouksien jalanjäljet ovat jo nykyisellään keskivertoa pienemmät, mikä on tyypillistä kestävyysteemoja käsittelevissä hankkeissa. Kokeilu kuitenkin osoittaa, että hiilijalanjälkivähennyksiin on mahdollista päästä sekä alhaisista, että korkeista lähtötasoista.

Motivoituneet kotitaloudet

- Kotitaloudet ovat motivoituneita jatkamaan kokeiluja ja kestäviä elämäntapoja.
- Kotitalouksia motivoi tieto, yhdessä tekeminen sekä kokeilut, joiden vaikutus on nähtävissä.
- Kotitaloudet ovat kiinnostuneita puhumaan kokemuksistaan muille ja esimerkiksi opastamaan muita 1,5 asteen palapelin pelaamisen kautta.

Tieto ja mahdollisuus nähdä muutoksen vaikutus motivoi ihmisiä kokeilemaan kestäviä elämäntapoja. Myös muiden esimerkillä ja omien positiivisten kokemusten jakamisella on suuri merkitys.

Toiveet

- Kotitalouksien hiilijalanjäljessä suurin osa-alue on arkiliikenne, ja samalla osa-alueelle osoitettiin myös eniten toiveita julkiselle sektorille.
- Yritykseltä sektorilta kotitaloudet toivovat esimerkiksi parempaa ja monipuolisempaa vähähiilistä ruokavaliota tukevaa tarjontaa.
- Kotitalouksia kiinnostaa kuulla oman kunnan kestäviä elämäntapoja tukevasta toiminnasta ja keskustella vähähiilisistä elämäntavoista aihetta varten perustetulla keskustelufoorumilla.

Liite 1. Kotitalouksien esittämät toiveet julkiselle ja yksityiselle sektorille.

Toive julkiselle sektorille	Tiekartta-työpaja	Tulevaisuus-työpaja			
Turun kaukolämpö uusiutuvaksi	x		Lisää valaistuja kevyen liikenteen väyliä Mynämäelle	x	
Tuulisähkö: Toteutus. Aurinkoenergia laitteiden hankinnan jälkeen vrt. sähkön myyjät	x		Luontokohteet enempi näkyviin	x	
Föliin pääseminen olisi PARASTA		x	Luontoliikuntamahdollisuuksien lisääminen: luontopolut, yhteisten metsä- ja luontoalueiden kestävä hoitaminen		x
Henkilöjunayhteys Turkuun (Uki-Turku ja sen välimaasto)		x	Luontopolkujen perustaminen ja ylläpito lähiretkeilyyn	x	
Henkilöjunayhteys Turkuun (Uki-Turku ja sen välimaasto) – Mietoisten kautta!		x	Mynämäen julkinen liikenne toimivaksi	x	
Julkinen liikenne kulkemaan oman kylän (Mietoinen) kautta. Kulki ennen, ei kulje enää.	x		Pyörätiet kuntoon	x	
Julksen liikenteen parantaminen	x		Raukkaan mutkan kevyen liikenteen väylä vihdoinkin valmiiksi :)		x
Julksen liikenteen parantaminen	x		Sähköjuna Turkuun (Ukista) myös julkiseksi	x	
Kevyen liikenteen väyliä lisää	x		Lisää kasvisruokaa kouluihin + varhaiskasvatukseen	x	
Kiitos Mietoinen-Mynämäki pyörätiestä :)		x	Gadolin alueelle on suunniteltu esim. yhteisomistusta		x
Lisää julkista liikennettä	x		Kaikenlaisten koneiden korjaus pitää aina olla parempi vaihtoehto kuin uuden osto		X
Lisää julkista liikennettä Mietoisten ja Mynämäen välille	x		Keräyspisteet käytetyille kodinkoneille	x	
			Kierrätys tehokkaammaksi	x	

Kirjastoihin konevuokraus		x
Kirjaston lainaustoiminnan laajentaminen muuhunkin kuin kirjoihin		x
Lisää jätteiden kierrätyspisteitä (+ tukea taloyhtiöille)	x	
Muovinkeräyspaikkoja lisää	x	
Yhteinen lehtihylly (itsepalvelu)kirjastoon	x	
Ekologiseen ja kestävyys ja HINKU-toimintaan liittyvien asioiden nostaminen näkyvämmiin esille osana kunnan toimintaa, tiedotusta ja strategiaa		x
Hyviin valintoihin kannustaminen: 1) tieto ja tiedotus, 2) porkkana (rahallinen), 3) valmiita vaihtoehtoja	x	
Jokin foorumi yhteiselle keskustelulle		x
Kunta toimii itse esimerkkinä. Valinnat ovat kestäviä ja pitkäaikaisia.	x	
Monimuotoisuuden edistäminen kunnan puistoalueiden hoidossa		x

Mynämäen ja muiden vesistöjen suojele- ja kunnostustoiminta <3		x
Ympäristötietoisuutta kaikkeen toimintaan mukaan		x
Toive yksityiselle sektorille	Tiekartta-työpaja	Tulevaisuus-työpaja
Energiansäästöön liittyvä teknologia on saatavilla alueella. Myös konsultointi.	x	
Energian tuottaminen kotitaloudessa: rahoitus sähköyhtiöltä	x	
Mahdollisuus osallistua laajoihin yhteishankintoihin. Esim. aurinkopaneelihankinnat, joissa mukana yritykset sekä yksityisiä. Hyvä tuote-koordinointi-kustannukset	x	
Taloyhtiön lämmön talteenotto	x	
Biodieselin ja biokaasun tankkauspiste myös Mynämäkeen		x
Julkisen liikenteen palveluiden kehitys	x	
”Kauppaljetukset”: koti-keskusta	x	
Kotiinkuljetukset myös maalle (esim. Ruokakassit kaupoista)	x	

Kotiinkuljetusta ja toimituksia lähipisteisiin, ettei tarvitsisi autolla hakea			Käytetyt tuotteet helpommin tarjolle kategorioittain (ettei kaikki ole sekaisin, vaan niin että jos tarvitsen kumisaappaat, löydän ne helposti)	x	
Kuntosalin rikkiäisten laitteiden korjaaminen	x		Tietoa yritysten eri tuotteiden ja toiminnan hiilijalanjäljestä		x
Lähiuokakassi suoraan kotiin (lähituottajilta)	x		Yritykset enempi mukaan Hinku-hankkeisiin	x	
Ekologisia tuotteita tarjoavia yrityksiä Mynämäelle (elintarvikkeet ja tavarat)	x		Yritykset toimivat itse esimerkkinä. Valinnat ovat kestäviä ja pitkäaikaisia.	x	
Kasvis(vegaani)ruokaa tarjoavia ravintoloita/kahviloita - jonkun on oltava rohkea ja näytettävä suuntaa!		x	Muut, esimerkiksi kolmannelle sektorille osoitetut toiveet	Tiekarttatyöp.	Tulevaisuustyöp.
Lisää Reko-tuottajia ja jakelu useammin	x		Luontopolkujen perustaminen ja ylläpito lähiretkelyyn	x	
Lisää ympäristöystävällisiä tuotteita valikoimiin (elintarvikkeet ja tavarat)	x		Yksityishenkilö/yhdistys: Kimppakyyti-ryhmä Facebook	x	
Lisää vegaanivaihtoehtoja		x	Yhdistykset / seurat: Harrastuksiin kimppakyydit	x	
Lähiuokaa on jatkuvasti tarjolla alueen kaupoissa	x		Kasvisuokakursseja	x	
Vegaaniruokaa tarjoavia yrityksiä Mynämäelle	x		Kyläyhdistyksille enemmän laitteiden lainaustoimintaa		x
Ekologisia tuotteita tarjoavia yrityksiä - jonkun on oltava rohkea ja näytettävä suuntaa!		x	Yhteisomistus, esim. työkalut		x
Kaikenlaisten koneiden korjaus pitää aina olla parempi vaihtoehto kuin uuden osto		x			

Jokin foorumi yhteiselle keskustelulle		x
Ekokummi yhdistyksille		x

Taulukoiden värien merkitykset	
Asuminen	Arkiliikenne, vapaa-aika ja matkustus
Ruoka	Tavarat ja muut teot
Muut toiveet	

Liite 2. Tulevaisuustyöpajan keskusteluiden koonti

Koneen säätiön Saaren kartanon ja Mynämäen kunnan yhteishanke Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Tulevaisuustyöpaja järjestettiin etänä zoomin-välityksellä ja keskusteluiden apuna käytettiin flinga.fi-sivua. Työpajaan osallistui D-matilta Salla Lahtinen ja Michael Lettenmeier, kuusi kotitaloutta, Jaana Eskola Saaren kartanolta sekä Matti Helenius ja Vesa-Matti Eura Mynämäen kunnalta.

Keskustelu 1: Mitä kokeiltiin ja miten kokeilut sujuivat

Miten kokeilut sujuivat?

- Aika mukavasti
- Kokeilujakso oli innostava ja olisi ollut halu edetä isomminkin tässä haasteessa
- Parasta on, että kokeilun alussa valitut teot jää muistiin ja tulevat mieleen aina kun on valitsemassa vanhan tavan mukaisesti niitä vastaan.
- Kokeilut sujuivat hyvin
- Kokeilut sujuivat kausittaisesti, välillä muistin paremmin, välillä unohtui. Mutta aloitustyöpajassa valitut teot jäivät hyvin mieleen!
- Kokeilu haastoi miettimään omia valintoja ja tsemppasi miettimään tarkemmin jatkossa.
- Muistin ja tein, aika kylmää kotona nykyään on...

Mikä tuotti haasteita?

- Melko lyhyt aika
- Lyhyt aika rajoitti isompien asioiden toteutumista arjen kiireiden ohella

- Oli hankaluuksia keskittyä asiaan ja valintoihin. Kiireessä tekee "huonoja" valintoja.
- Oli vähän hankalaa muistaa mitä kaikkea oli luvannut kokeilla
- Peliä voisi hieman hioa maaseutualueelle istuvammaksi. Nyt osa tavoitteista ei ole helposti saavutettavissa.
- Ajankohta (pimeä ja sateinen syksy) tuntui hankalalta autoilun vähentämiseen
- Tietoa tuntui kaipaavan enemmän eri kestävyiden osa-alueesta
- Sähkösoipimus :D
- Omat valitut teot olisi pitänyt olla jotenkin selkeämmin esillä, nyt oli vaikea muistaa, mitä kaikkea oli valinnut
- Kokeilu unohtui aina toisinaan arjen keskellä, siihen auttoi kun sai 'muistutuksia' sähköpostiin tai facebook-ryhmään.
- Olisi vaikeaa ryhtyä vegaaniksi tai kasvissyöjäksi, kun Toivosen Lähikala on niiiiiin hyvää :D

Löytyikö uusia oivalluksia, suosituksia muille?

- Pidemmällä aikavälillä pystyy tekemään isojakin valintoja liikkumisessa ja/tai energiassa.
- Lähi-kalan syönti on ekoteko.
- Muutin kaupungista maaseudulle puoli vuotta sitten, ja osa teoista on täällä helpompi toteuttaa (esim. lähellä tuotetun, järkehintaisten ruoan suosiminen) kuin kaupungissa. Joukkoliikenteen vähyys toki aiheuttaa täällä autonkäytön räjähtämisen käsiin.
- Tulevaisuuden hankinnat tehdään nyt harkitummin.
- Ideapankki olisi ihana idea!

- Vaikea löytää uusia tekoja kun jo tekee monia asioita. Mistä löytyy ideoita?
- Kaipaamaan myös ideoita...
- Lyhyissä kokeiluissa on pienempi toteutuskynnys kuin isoissa elämänmuutoksissa
- Miten voisimme aktiivisina kuntalaisina myös kannustaa kuntaamme kohti hiilineutraaliutta?
- Olisi hyvä saada päättäjiä mukaan miettimään, mitä muutoksia voisi maaseudulla tehdä vielä paremmin.
- Voidaanko paikallisesti jotenkin jatkaa toistemme sparraamista?
- Paikallinen sparraaminen on huippuidea!
- Vastaus: Loistoidea!

Keskustelu 2: Miten kokeiluja voisi jatkaa ja mikä saa motivoitumaan

Aiotteko jatkaa kokeiluja?

- Varmasti
- Kyllä
- Jotain kokeiluja ihan varmasti
- Ehdottomasti!
- Kyllä!
- Kyllä.

Mikä motivoisi jatkamaan kokeiluja/tekoja?

- Olla hyviksien puolella
- Mynämäki voisi olla eturintamassa ja innostaa muitakin!

- Se, että ei ole vaihtoehtoa. Kaikkien on tehtävä osansa ja parhaansa!
- Kun huomaa tekojen toteutuvan ja tehoavan.
- Lisätiedon hankkiminen, lukeminen, asioiden pitäminen esillä (paikallissparraus!)
- Hyvät vinkit
- Yhteiset tapahtumat aiheiden ympärillä, yhdessä tekeminen.
- Esim. Lehtijutut erilaisista kokeilevista talouksista.
- Positiivinen meininki aiheen ympärillä
- Vastaus: Tää on hyvä!
- Konkreettiset tulokset kokeilujen päätteeksi
- Jokaisella on vastuu tehdä parhaansa.
- Aika loppuu kesken, jos jääme odottelemaan
- Jonkinlainen seuranta voisi tehdä omia valintoja näkyvämmäksi.
- Joku HINKU-henkinen paikallisfoorumi?
- Voisiko tämä poppoo kokoontua myös myöhemmin ja tsempata toisiaan?
- Vastaus: JOO!
- Kun tuntuu, että löytää itselleen sopivia tekoja joita kokeilla/tehdä
- Teemailtoja, joissa voisi jakaa vinkkejä.
- Lautapelejä kirjastoon lainattavaksi muidenkin inspiraatioksi!
- Vastaus: Tää on hyvä!

Miten muita voisi motivoida tekemään kokeiluja?

- Kun saadaan lehdistö innostumaan ja kirjoittamaan asiasta.
- Siis osallistetaan ihmisiä.
- Tekemällä kokeilut helposti lähettytaviksi ja tuomalla ne demona sinne, missä ihmiset liikkuvat.
- Battle!

- Jakamalla omaa innostusta ja puhumalla aiheesta muille
- Muita voisi motivoida haastamalla ja tietty auttamalla
- Muita voisi motivoida pelaamalla yhdessä hiilijalanjälkipeliä :D
- Vastaus: Minäkin haluisin pelata myös kaverien kanssa.
- Kannustaminen motivoi, syyllistäminen ei
- Kun tuloksia syntyy kivuttomasti, on helppo puhua muille.